

Poniedziałek, 23 października

17.00-18.30 Sesja tematyczna IIIA (Audytorium)

Moderator: dr hab. Iwona Kiniorska, prof. UJK

dr hab. Danuta Piróg, prof. UKEN (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Uwarunkowania i konsekwencje senioralizacji nauczycieli w Polsce*

Dla badaczy zajmujących się usługami edukacyjnymi powszechnie znany problem stanowi, postępujące w większości krajów, starzenie się kadr nauczycieli. Senioralizacja tej grupy zawodowej rozumiana jest w literaturze jako: wzrost średniej wieku nauczycieli w wieku produkcyjnym oraz wzrost udziału pracujących nauczycieli w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie pracujących przedstawicieli tego zawodu. W przypadku Polski senioralizacja zachodzi szczególnie dynamicznie w ostatniej dekadzie. Podwoił się wtedy odsetek nauczycieli ponad pięćdziesięcioletnich a spadł o połowę nauczycieli do trzydziestego roku życia. Nadto, w roku szkolnym 218/19 i 2020/21, ponad jedna trzecia dyrektorów zatrudniała nauczycieli emerytowanych (Organizacja, 2021). Proces ten jest zdecydowanie niekorzystny a jego odwrócenie wymaga wielokierunkowych, długotrwałych systemowych działań.

Celem wystąpienia będzie przedstawienie wyników analizy zmian w średnim wieku nauczycieli w Polsce jakie zaszły w latach 2006-2022, wraz ze wskazaniem ich przyczyn i skutków.

Analizy oraz dyskusję nad uwarunkowaniami stwierdzonych trendów uzupełnią wnioski z wywiadów biograficznych, przeprowadzonych w roku 2023 wśród emerytowanych nauczycieli, którzy nadal pracują w szkołach różnego szczebla.

dr Grzegorz Gawron (Uniwersytet Śląski w Katowicach), *Koprodukcja usług społecznych źródłem osobistej i społecznej produktywności osób starszych. Przykład beneficjentów Programu Wieloletniego „Senior+”*

W obrębie polityki senioralnej w Polsce krystalizuje się obszar rozwoju instytucjonalnych form wsparcia – usług dla osób starszych, których realizacja opierać się winna na szeroko rozumianej współpracy usługodawców i usługobiorców oraz realnym wykorzystaniu potencjału seniorów, stanowiącego ich kapitał ludzki i kapitał społeczny. Mowa tu o dostrzegalnej możliwości rozwoju koprodukcji osób starszych w obrębie dedykowanych im bezpośrednio usług społecznych, stanowiących alternatywę zabezpieczenia dotychczas organizowanego głównie w obrębie relacji rodzinnych. Właściwie zorganizowana wymiana między formalnymi organizatorami świadczeń oraz osobami starszymi stanowić może skuteczną alternatywę dotychczasowych stylów funkcjonowania, generującą rezultaty korzystne bezpośrednio nie tylko dla osób starszych (w wymiarze indywidualnym czy grupowym), ale również dla całego społeczeństwa. Pojawia się więc tu idea osobistej i społecznej produktywności osób starszych,

identyfikowana z rezultatami osiąganymi dzięki wykorzystaniu zasobów własnych seniorów. W trakcie wystąpienia zaprezentowany zostanie autorski model pojęciowy, który łączy zagadnienia koprodukcji i produktywności osób starszych. Do jego opracowania przyczyniły się wyniki ogólnopolskich badań zrealizowanych wśród formalnych organizatorów (osób zarządzających i personelu) oraz beneficjentów (osób w wieku 60+) usług organizowanych w ramach Programu Wieloletniego „Senior+”.

dr Monika Zawartka (Uniwersytet Wrocławski), *Starzenie się w kontekście bezpieczeństwa społecznego*

Mówiąc o starzeniu się społeczeństw, można postawić dwa pytania. Pierwsze z nich odnosi się do postrzegania, czyli w jakich kategoriach rozpatrywać starzenie się społeczeństw. W kategorii kwestii społecznej czy problemu społecznego? A drugie pytanie dotyczy skutków starzenia się społeczeństw. Jest to związane z koniecznością zmian w wielu obszarach życia społecznego, tak aby dostosować je do osób starszych. Nie chodzi wyłącznie o obszary, które częściej są kojarzone z osobami starszymi jak wsparcie społeczne czy opieka zdrowotna. Ale wszelkie pozostałe aspekty życia społecznego, z których seniorzy korzystają. Odnieść się tu należy zarówno do rynku pracy, który w dalszym ciągu stanowi dla osób starszych istotny aspekt ich życia, warunków mieszkaniowych, a także udziału w kulturze, edukacji czy rekreacji. Odrębnym obszarem życia społecznego osób starszych jest ich bezpieczeństwo postrzegane w szerszym i węższym zakresie. Wszystkie wskazane obszary wpływają na jakość życia osób starszych, co istotnie wiąże się z polityką społeczną jak również socjologicznymi teoriami starzenia się.

dr Monika Borowiec-Gabryś (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), *Fundusze europejskie wspierające politykę senioralną w Polsce*

Polityka społeczna poszczególnych krajów UE ukształtowała się pod wpływem zróżnicowanych uwarunkowań demograficznych, ekonomicznych, społecznych oraz kulturowych. Współcześnie przed państwami UE stoją nowe wyzwania demograficzne. Problemy związane ze starzejącym się społeczeństwem rozwiązywane lub łagodzone są poprzez nowe instrumenty prawne i polityczne. W obliczu starzenia się społeczeństwa, szczególnego znaczenia nabiera polityka senioralna. Osoby starsze mają określone potrzeby i ograniczenia. Jednym z głównych wyzwań jest zapewnienie im dostępu do usług medycznych, profilaktyki, leczenia i rehabilitacji, ale także aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym i kulturowym.

W artykule podjęto problematykę funduszy UE finansujących projekty dedykowane osobom starszym w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem województwa małopolskiego. Samorząd Województwa Małopolskiego prowadzi prace na rzecz wdrażania polityki senioralnej, które zostały zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 oraz w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Województwo od wielu lat aktywnie

promuje rozwój sektora „srebrnej gospodarki”, aby jak najlepiej przygotować region na skutki starzenia się społeczeństwa. W artykule zmierzać się będzie do przedstawienia założeń srebrnej gospodarki oraz możliwości finansowania różnych projektów wspierających osoby starsze m.in. zajęcia podnoszące kompetencje osób starszych (w tym cyfrowe), rozwój partycypacji społecznej, budowanie pozytywnego wizerunku starości, kampanie informacyjne oraz rekreację.